

Välitoimet ja turvaamistoimet - Tšekki

SISÄLLYSLUETTELO

- 1 Minkälaisia turvaamistoimia on käytettävissä?
- 2 Millä edellytyksillä turvaamistoimia voidaan määrätä?
 - 2.1 Menettely
 - 2.2 Tärkeimmät edellytykset
- 3 Turvaamistojen tarkoitus ja luonne
 - 3.1 Minkä tyyppinen varallisuus voi olla turvaamistojen kohteena?
 - 3.2 Mikä on näiden toimien vaikutus?
 - 3.3 Mikä on turvaamistojen voimassaoloaika?
- 4 Voiko turvaamistointa koskevaan päätökseen hakea muutosta?

1 Minkälaisia turvaamistoimia on käytettävissä?

Välitoimet:

Välitoimia käytetään, kun osapuolten välisiä suhteita halutaan hallita väliaikaisesti, tai kun tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanon pelätään vaikeutuvan.

Ennen pääasiaa koskevan oikeudenkäynnin alkamista määrättäviä välitoimia säädellään yleensä siviiliprosessilain (laki 99/1963, sellaisena kuin se on muutettuna) 74 §:llä ja sitä seuraavilla pykälillä, kun taas pääasiaa koskevan oikeudenkäynnin alkamisen jälkeen määrättäviä välitoimia säädellään siviiliprosessilain 102 §:llä. Erityistilanteissa määrättäviä erityisvälitoimia säädellään erityisoikeudenkäyntejä koskevalla lailla (laki 292/2013). Nämä välitoimet liittyvät alaikäisten puutteelliseen huolenpitoon (452 § ja sitä seuraavat pykälät) ja perheväkivallalta suojaamiseen (400 § ja sitä seuraavat pykälät). Lain 292/2013 12 §:ssä annetaan myös erityissäännöt, joilla täydennetään välitoimiin sovellettavia yleisiä järjestelyjä ja joita sovelletaan lain soveltamisalaan kuuluvissa oikeudenkäyntimenettelyissä.

Todistelun turvaaminen:

Todistelu turvataan, jos todisteiden saamisen pelätään vastaisuudessa olevan mahdotonta tai huomattavasti vaikeampaa (esim. herkästi pilaantuvia tuotteita koskevan ostosopimuksen virheellinen täyttäminen tai vakavasti sairaan ja hengenvaarassa olevan todistajan kuuleminen).

2 Millä edellytyksillä turvaamistoimia voidaan määrätä?

2.1 Menettely

Välitoimet:

- Siviiliprosessilain (laki 99/1963, sellaisena kuin se on muutettuna) 74 §:n 3 momentissa säädetään, että välitoimen määräämistä koskeva menettely käynnistetään hakemuksella.

- Lain 292/2013 12 §:ssä säädetään, että tuomioistuin voi määrätä välitoimen omasta aloitteestaan vain niissä tapauksissa, joissa se voi myös aloittaa oikeudenkäynnin omasta aloitteestaan (esim. alaikäisen huoltoa koskeva oikeudenkäynti, oikeustoimikelpoisuuden menettämistä koskeva oikeudenkäynti, huoltajuusoikeudenkäynti ja kadonnutta tai kuollutta henkilöä koskeva oikeudenkäynti). Näissä tapauksissa tuomioistuin määrää välitoimen viran puolesta.
- Toimivalta määrätä välitoimia on tuomioistuimella, jonka tuomiovaltaan pääasia kuuluu. Tätä koskevista poikkeuksista säädetään lain 292/2013 400 ja 453 §:ssä.

Todistelu voidaan turvata

- hakemuksesta ennen pääasiaa koskevan oikeudenkäynnin alkamista (toimivaltainen tuomioistuin on se tuomioistuin, jonka tuomiovaltaan pääasia kuuluisi, tai tuomioistuin, jonka tuomiopiirissä vaarassa olevat todisteet sijaitsevat)
- oikeudenkäynnin aikana myös ilman hakemusta.

Osapuolten tulisi olla läsnä todistelua turvattaessa, jos siitä mahdollisesti aiheutuvasta viivytyksestä ei ole vaaraa.

Todistelu voidaan turvata myös notaarin vahvistamalla asiakirjalla (*notářský zápis*) tai ulosottomiehen asiakirjalla (*exekutorský zápis*), jos tämä tapahtuu notaarin tai ulosottomiehen läsnä ollessa tai jos notaari tai ulosottomies on todennut tilanteen.

2.2 Tärkeimmät edellytykset

Välitoimi voidaan määrätä,

- jos osapuolten välisten suhteiden hallinta edellyttää väliaikaisjärjestelyjä
- jos tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanon pelätään vaarantuvan
- jotta suhteita voitaisiin hallita väliaikaisesti.

Väliaikaisjärjestelyjen tarvetta osapuolten välisten suhteiden hallinnassa on arvioitava tapauskohtaisten olosuhteiden mukaan. Välitoimi määrätään vain silloin, kun osapuolten välisten suhteiden hallinta selkeästi edellyttää väliaikaisjärjestelyjä. Välitoimen määräämiseen liittyvien muiden olosuhteiden osalta riittää, että osoitetaan ainakin välitoimeen liittyvän velvoitteen asettamisen kannalta välttämättömät tosiseikat.

- Päätöksen täytäntöönpanon vaikeutuminen

Jos välitoimen määräämistä haetaan, koska tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanon pelätään vaikeutuvan, edunsaajalla (velkojalla) on oltava päätös tai muu asiakirja, jolla päätöksen täytäntöönpano voidaan perustella. Välitoimi voidaan määrätä vain siihen asti, että päätös tulee täytäntöönpanokelpoiseksi, tai jos on vakava syy siihen, että edunsaaja ei ole (väliaikaisesti) voinut vaatia asetetun velvollisuuden eli päätöksen täytäntöönpanoa oikeudellisen täytäntöönpanon kautta. Samalla tulee näyttää toteen seikat, joiden perusteella päätöksen täytäntöönpano on uhattuna (lähinnä suoritusvelvollisen käytöksen vuoksi).

Välitoimihakemuksen tulee sisältää siviiliprosessilain (laki 99/1963) 42 §:n 4 momentissa ja 75 §:ssä säädetyt tiedot, kuten

- sen tuomioistuimen tiedot, jolle hakemus on osoitettu
- hakemuksen jättäjä ja asia eli välitoimen oikeuttavat seikat
- hakemuksen tavoite eli se, mitä välitointa haetaan
- hakemuksen päivämäärä ja hakijan tai hakijan edustajan allekirjoitus
- selvitys siitä, että väliaikaisjärjestelyjä tarvitaan osapuolten välisten suhteiden hallintaan tai että tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanon pelätään vaarantuvan.

Kaikki hakijan mainitsevat asiakirjat tulee liittää hakemukseen.

Hakijan tulee tallettaa hakemuksen jättämisspäivään mennessä 10 000 Tšekin korunaa omasta aloitteestaan eli ilman tuomioistuimen kehoitusta. Jos kyseessä on liiketoimintaan perustuva yritysten välinen suhde, talletuksen suuruus on 50 000 Tšekin korunaa. Talletusvaatimuksesta vapautetaan hakemukset, jotka koskevat sosiaalihuoltoa (esim. elatusapua, työllisyyttä tai henkilövahinkoja koskevia korvauksia). Hakemus hylätään, jos talletusvaatimus ei täyty.

Talletus toimii vakuutena korvaushakemuksille, jotka koskevat osapuolille tai kolmansille osapuolille (henkilöt, jotka eivät osallistu välitoimimenettelyyn) välitoimen määräämisestä mahdollisesti aiheutuvia vahinkoja tai muita menetyksiä.

Lain 292/2013 12 §:n 3 momentissa säädetään poikkeus laissa säädettyyn talletusvelvollisuuteen.

Todistelun turvaaminen:

Todistelu voidaan turvata ennen pääasiaa koskevan oikeudenkäynnin alkamista, jos todisteiden saamisen pelätään vastaisuudessa olevan mahdotonta tai huomattavasti vaikeampaa. Todistusaineistoa ei turvata, jos sillä selkeästi ei ole merkitystä oikeudenkäynnin kannalta. Tuomioistuin hylkää todistelun turvaamista koskevan hakemuksen, jos se epäilee hakijan jättäneen hakemuksen jostain muusta syystä kuin todistelun turvaamiseksi (esim. saadakseen toisen henkilön toimista tietoja, jotka eivät muuten olisi saatavilla).

Yleisten tietojen lisäksi todistelun turvaamista koskevan hakemuksen tulee sisältää kuvaus tosiseikoista, jotka ovat todistelun kohteena. Myös turvattava todistusaineisto tulee eritellä.

3 Turvaamistoimien tarkoitus ja luonne

3.1 Minkä tyyppinen varallisuus voi olla turvaamistoimien kohteena?

Välitoimet:

Siviiliprosessilain 76 §:ssä säädetään, että välitoimella osapuoli voidaan määrätä esimerkiksi maksamaan elatusapua, tallettamaan tietty rahamäärä tuomioistuimeen, antamaan omaisuutta tuomioistuimen haltuun, olemaan luovuttamatta tiettyä omaisuutta tai oikeuksia, toteuttamaan jokin toimenpide tai pidättäytymään siitä tai sallimaan jonkin asian tekeminen. Toimi voi liittyä mihin tahansa osapuolen omaisuuteen.

Välitoimen avulla tuomioistuin voi asettaa velvoitteen myös jollekin muulle kuin oikeudenkäynnin osapuolelle, jos se on perusteltavissa (esim. jos kiinteistön ostaja on tietoinen siitä, että kiinteistön myyjä ei ole täysin suorittanut maksuvelvoitteitaan velkojiaan kohtaan).

Laissa 292/2013 säädetyt erityisvälitoimet:

Lain 452 §:ssä ja sitä seuraavissa pykälissä säädetty lapsen tilannetta koskeva erityisvälitoimi voidaan määrätä, jos alaikäisen huolenpito katsotaan puutteelliseksi, riippumatta siitä, onko lapsen huoltajuus uskottu tietylle henkilölle vai ei, tai jos lapsen henki, normaali kehitys tai muut tärkeät edut ovat vaarantuneet tai niitä on loukattu. Tuomioistuimen välitoimella lapsen tilannetta hallitaan niin kauan kuin se on välttämätöntä siirtämällä lapsi sopivaan ympäristöön tuomioistuimen määräyksen mukaisesti.

Lain 400 §:ssä ja sitä seuraavissa pykälissä säädetty erityisvälitoimi voidaan määrätä vastapuolelle. Siinä vastapuoli voidaan määrätä poistumaan yhteisestä kodista ja sen välittömästä läheisyydestä, olemaan menemättä yhteiseen kotiin ja pysymään poissa sen läheisyydestä, pidättäytymään ottamasta yhteyttä hakijaan tai pidättäytymään hakijan vainoamisesta ja ahdistelusta kaikin tavoin. Hakemuksessa on esitettävä kuvaus tosiseikoista, jotka osoittavat, että hakija ei voi asua yhdessä vastapuolen kanssa talossa tai asunnossa, joka on heidän yhteinen kotinsa, koska hakijaan tai johonkin toiseen yhteisessä kodissa asuvaan henkilöön kohdistetaan siellä fyysisistä tai henkistä väkivaltaa, tai kuvaus tosiseikoista, jotka osoittavat hakijaan kohdistuvan vainoamisen tai ahdistelun.

Todistelun turvaaminen:

Hakemuksessa tulee myös selittää, miksi todistelun turvaamista haetaan. Todisteina voidaan käyttää kaikkia keinoja, joiden avulla tilanne voidaan todeta, erityisesti todistajien kuulemista, asiantuntijalausuntoja sekä viranomaisten ja oikeushenkilöiden raporteja ja havaintoja.

Eräs erityinen todistelun turvaamisen muoto koskee todistusaineiston turvaamista teollis- ja tekijänoikeuksiin liittyvässä asiassa (siviiliprosessilain (laki 99/1963) 78b §). Teollis- ja tekijänoikeuksien loukkaamista todistaneella henkilöllä on asiavaltuus. Toimivaltainen tuomioistuin on alueoikeus, jonka tuomiopiirissä todistusaineisto on saatu. Turvaaminen voi kattaa kyseiset tavarat, materiaalit ja työkalut sekä tavariin liittyvät asiakirjat.

3.2 Mikä on näiden toimien vaikutus?

Välitoimet:

Välitoimi on väliaikainen päätös, jolla pyritään suojelemaan hakijaa. Se annetaan hakijan loukattujen tai vaarassa olevien oikeuksien suojelemiseksi. Välitoimella ei anneta hakijalle oikeuksia, joista ei ole vielä päätetty. Se ei myöskään tarkoita ennakkoratkaisukysymyksen ratkaisemista. Se, että välitoimi on määrätty, ei saa vaikuttaa pääasiaa koskevaan tuomioistuimen päätökseen. Velalliset voivat luovuttaa omaisuuttaan myös välitoimen määräämisen jälkeen, mutta niiden on toimittava määrätyn toimen mukaisesti.

Kaikki, jotka vaikeuttavat oikeudenkäyntiä erityisesti jättämällä – ilman hyvää syytä – tulematta oikeuteen tai laiminlyömällä tuomioistuimen määräyksen noudattamisen, voidaan tuomita maksamaan sakko, jonka suuruus on enintään 50 000 Tšekin korunaa. Tuomioistuin voi panna täytäntöön välitointa koskevan päätöksen, jos suoritusvelvollinen osapuoli ei noudata päätöstä

vapaaehtoisesti. Virallisen päätöksen tai (yhteisestä kodista) poistamisen täytäntöönpanon estämisestä annettavasta rangaistuksesta säädetään myös rikoslain (laki 40/2009) 337 §:n 2 momentissa, jossa todetaan, että virallisen päätöksen tai (yhteisestä kodista) poistamisen täytäntöönpanon estäminen on rikos.

3.3 Mikä on turvaamistoimien voimassaoloaika?

Välitoimet:

- Määräaikainen välitoimi

Välitoimen määräämistä koskevassa päätöksessä tuomioistuin voi määrittää toimen olevan määräaikainen, vaikka kantaja (hakija) ei olisikaan sitä pyytänyt.

- Velvoite nostaa kanne tai jättää muu hakemus oikeudenkäynnin aloittamista varten

Välitoimen määräävä tuomioistuin velvoittaa hakijan (kantaja) myös jättämään tuomioistuimeen hakemuksen pääasiaa koskevan oikeudenkäynnin aloittamiseksi toimen määräämisen yhteydessä asetetussa määräajassa.

Välitoimi on voimassa, kunnes se raukeaa tai kunnes tuomioistuin kumoaa sen.

Välitoimi raukeaa, jos hakija ei hae pääasiaa koskevan oikeudenkäynnin aloittamista tuomioistuimen asettaman määräajan kuluessa, jos tuomioistuin ei hyväksy pääasiaa koskevaa hakemusta, jos pääasiaa koskeva hakemus on hyväksytty ja asiaa koskevan päätöksen täytäntöönpanokelpoiseksi tulemisesta on kulunut yli 15 päivää tai jos välitoimen voimassaoloaika on kulunut umpeen.

Tuomioistuin kumoaa välitoimen, jos sen määräämiseen johtaneita syitä ei enää ole.

Lain 292/2013 400 §:ssä ja sitä seuraavissa pykälissä säädetään, että välitoimen tulee olla voimassa kuukausi siitä päivästä, jona siitä tulee täytäntöönpanokelpoinen (408 §), ja että tätä määräaikaa voidaan pidentää pääasiaa koskevan oikeudenkäynnin alkamisajankohdan mukaan.

Lain 292/2013 452 §:ssä ja sitä seuraavissa pykälissä säädetään, että välitoimen tulee olla voimassa kuukausi siitä päivästä, jona siitä tulee täytäntöönpanokelpoinen (459 §), ja että tätä määräaikaa voidaan pidentää.

Todistelun turvaaminen:

Todistelu turvataan tuomioistuimen asettamassa määräajassa tai mahdollisimman pian. Osapuolet voivat olla läsnä todistusaineistoa turvattaessa, mutta niillä ei ole oikeutta siihen, mikäli niiden läsnäolo viivyttäisi turvaamista tai vaarantaisi sen. Pääasiaa koskevan oikeudenkäynnin alkamisen jälkeen osapuolilla on oikeus esittää mielipiteensä kaikista ehdotetuista todisteista ja kaikista hyväksytyistä todisteista. Lisäksi osapuolia voidaan kuulla.

4 Voiko turvaamistointa koskevaan päätökseen hakea muutosta?

Välitoimet:

Välitoimia koskevat päätökset annetaan tuomioistuimen määräyksinä. Välitointa koskevasta päätöksestä tulee täytäntöönpanokelpoinen sen julkistamisen yhteydessä. Jos päätöstä ei julkisteta, siitä tulee täytäntöönpanokelpoinen, kun se on annettu tiedoksi suoritusvelvolliselle. Välitoimen kirjallinen jäljennös annetaan tiedoksi oikeudenkäynnin osapuolille ja kolmannelle osapuolelle (mikäli velvoite sitoo kolmatta osapuolta), ja jos toimi koskee kiinteän omaisuuden luovuttamiskieltoa, jäljennös toimitetaan myös toimivaltaiseen kiinteistörekisteriin. Välitointa koskevasta päätöksestä tulee täytäntöönpanokelpoinen sen julkistamisen tai tiedoksiantamisen yhteydessä (siviiliprosessilain 76d §), ja se on samalla täytäntöönpanoasiakirja, jonka nojalla päätös voidaan panna täytäntöön.

Välitointa koskevaan päätökseen voi hakea muutosta. Valitukset jätetään riitautetun päätöksen antaneeseen tuomioistuimeen, mutta ne käsitellään toisen oikeusasteen tuomioistuimissa eli alueoikeuksissa tai alueellisissa ylioikeuksissa. Valitus tulee jättää 15 päivän kuluessa päätöksen kirjallisen jäljennöksen vastaanottamisesta.

Jos edunsaaja jättää ajoissa pätevän valituksen, päätöksestä tulee lainvoimainen vasta kun muutoksenhakutuomioistuin on antanut valituksesta lopullisen päätöksensä. Välitointa koskevasta päätöksestä tulee kuitenkin täytäntöönpanokelpoinen (eli määräyksen mukaista menettelyä noudatetaan) tiedoksiantopäivänä alkaneen täytäntöönpanon määräajan kuluttua umpeen. Siitä voi tulla täytäntöönpanokelpoinen myös tiedoksiantamisen jälkeen, jos sillä ei aseteta täytäntöönpanovelvoitetta. Tuomioistuin voi päättää, että välitointa koskevasta päätöksestä tulee täytäntöönpanokelpoinen vasta kun tuomioistuimen päätöksestä tulee lopullinen, ellei se ole mahdotonta välitoimen luonteen vuoksi tai ellei se ole välitoimen tarkoituksen vastaista.

Lain 292/2013 409 ja 463 §:ssä säädetään muutoksen hakemisesta kyseisen lain mukaisiin erityisvälitoimiin.

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 20/08/2018